

---

**Dr. Mirko Gogala**, *Usoda izseljencev* Slovenska kulturna akcija, Buenos Aires, 1996, 326 str.

Avtor knjige *Usoda izseljencev* dr. Mirko Gogala je slovenski javnosti v matični državi poznan še manj od »tipičnih političnih emigrantov«, za katere je sicer znano, da jih poznamo šele v najnovejšem obdobju slovenske zgodovine od osamosvojitve dalje. Prav je torej, da v uvodu tega prikaza njegove knjige predstavimo vsaj v osnovnih potezah njegovo zelo pisano in precej netipično usodo slovenskega izseljenca - duhovnika. Po podatkih, ki jih povzemam z ovitka njegove knjige, se je rodil 17. julija 1919 v Šmarju-Sapu pri Ljubljani, leta 1938 maturiral na škofijski gimnaziji v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano in bil po študiju na ljubljanski teološki fakulteti leta 1944 posvečen za duhovnika. Ob koncu vojne je odšel v begunstvo v Italijo in leta 1948 v Argentino, kjer je leta 1950 opravil doktorat na teološki fakulteti v San Louisu. Dušnopastirsko je deloval med begunci v Italiji in kasneje v Argentini, hkrati pa kot profesor na raznih višjih šolah in bogoslovnih semeniščih in teoloških fakultetah. Od leta 1981 dalje je generalni vikar škofije San Miguel, vmes je bil pet let celo škofijski upravitelj. Od leta 1994 dalje je tudi generalni direktor vseh 30 škofijskih šol z več kot 10.000 gojenci.

Knjiga dr. Gogale *Usoda izseljencev*, ki je izšla z avtorjevo finančno podporo kot 161. knjiga nadvse zaslužne Slovenske kulturne akcije, je dopolnjeni natis avtorjevih enajstih predavanj v dolgem časovnem loku od 1962 do 1996, ki jih je imel v raznih ustanovah slovenskih izseljencev v Argentini, predvsem pri Slovenski kulturni akciji. Gre za vsebinsko zelo raznovrstna predavanja, ki jih po besedah jezuita p. Alojzija Kukovice v spremni besedi k dr. Gogalovi knjigi lahko razdelimo v dva sklopa. Prvi obravnava vprašanja, ki zadevajo predvsem slovenske izseljence v Argentini, zlasti na področju Velikega Buenos Airesa, drugi pa se tiče splošnih perečih vprašanj iz življenja katoliške Cerkve, zlasti Cerkve v Južni Ameriki. Dr. Kukovica tudi ugotavlja, da so predavanja dr. Gogale pogosto oralna ledino in sprožila razmišljanje ter debato, kot tudi deljena mnenja.

Na tem mestu nas kajpak zanimajo predvsem predavanja, ki zadevajo slovensko in drugo izseljensko problematiko, zato bomo druga predavanja, prav tako izredno zanimiva, le omenili: Teologija dialoga, Cerkev in problematika Latinske Amerike, Razvoj revolucionarne misli, Od Medellina do Pueble (gre za škofovski konferenci latinskoameriških škofov iz let 1968 oziroma 1979) ter Ideologija, politika in vera. Nekatera predavanja imajo »splošni« in »slovenski izseljenski del«, tako »Exul Familia« v Argentini, namenjena organizaciji in izvedbi službe izseljenskih duhovnikov, Zakon, družina in narodnost, Integracija in asimilacija pri izseljencih ter Kaj je z našo ideologijo? Pretežno ali povsem »slovensko izseljenski« pa sta predavanji oziroma poglavji knjige Problematika naše politične emigracije v luči cerkvenega nauka, in Skozi prizmo okrogle mize. Prvo od obeh predavanj 15. maja 1971 je dodobra razgrelo slovensko izseljensko ozračje v Argentini. Po njem je v debato poseglo še enajst sogovornikov: filozof in pedagog dr. Vinko Brumen, takratni študent prava in bivši predsednik Slovenskega katoliškega akademskega društva, Jože Dobovšek ml., Pavle Fajdiga, Avgust Horvat, pravnik in pisatelj dr. Jože Krivec, Mihael Stariha, duhovnik Jože Škrabec, prof. Pavle Verbič, prof. Tine Vivod. Marjana Batagelj, voditeljica Jegličeve osnovne šole v Slovenski hiši v Buenos Airesu in bivša predsednica Slovenske dekliške organizacije Marija Zorec. Dr. Gogala je nato svoje odgovore na njihove pripombe najprej strnil v predavanju Skozi prizmo okrogle mize, zdaj pa ga objavlja v knjigi.

Že omenjeni zelo površni pregled nam kaže vse bogastvo podatkov in raznolikost razmišljanj, ki jih najdemo v knjigi dr. Gogale Usoda izseljencev. Nedvomno bi zaslužila veliko temeljitejši prikaz od pričujočega, vendar pa se tokrat omejujem na dve vprašanji, ki sta ob času oblikovanja predavanj burili duhove med slovensko izseljensko skupnostjo v Argentini in jih očitno burita še danes. Gre za vprašanji, kaj je po cerkvenem nauku politični emigrant in kaj ne sme biti, ter za temeljno usodno vprašanje integracije ter asimilacije izseljencev.

Pogledi dr. Gogale, kot jih je izoblikoval v svojih predavanjih in zapisal v knjigi, med slovensko izseljensko skupnostjo v Argentini, nastalo iz političnih beguncev pred komunizmom, nikakor niso prevladujoči. Tako se je dr. Gogala leta 1971 odločilno postavil po robu trditvi, da je bil prvi cilj slovenske politične emigracije pomoč domovini pri rušenju komunistične tiranije. Mnenja je, da se takšno pojmovanje ne sklada s cerkvenim gledanjem, z juridičnim gledanjem na političnega izseljenca, od katerega se zahteva, naj se odpove vsakemu političnemu delovanju, tuje pa naj bi bilo tudi zdravemu čutu, ker bi potem za doseg omenjenega cilja izginili vsaka razlika med političnim emigrantom in političnim delavcem v izseljenstvu, oziroma bi se morali vsi politični emigranti ukvarjati s politikom. Tako stališče dr. Gogale je izzvalo živahno nasprotovanje že na omenjeni okrogli mizi, ki je sledila predavanju.

Vprašanje integracije oziroma asimilacije v novo okolje je nedvomno eno temeljnih tudi za slovenske izseljence, zlasti za povojno slovensko skupnost v Argentini, ki se je zavestno ohranjala prav z občudovanja vredno borbo proti asimilaciji. Dr. Gogala ima tudi glede tega vprašanja svoje manjšinsko mnenje. Zelo podrobno razčlenjuje razne oblike integracije izseljencev (ekonomsko, socialno, versko, politično, kulturno, rasno), ter poudarja, da je integracija v priseljsko okolje za izseljence po nauku Cerkve sama po sebi nekaj nujnega in nekaj dobrega. Kot nasprotje postavlja diskriminacijo priseljencev kot nekaj slabega, kar je treba zavreči. Če tem njegovim ugotovitvam načelno lahko pritrdimo, pa nam je s stališča pripadnikov malega naroda z veliko diasporo in izseljenstvom manj prepričljivo avtorjevo prikazovanje naravne asimilacije izseljencev. To v nasprotju z umetno oziroma prisilno, ki jo odklanja kot eno od oblik diskriminacije,

ovrednoti kot moralno neoporečno in celo dobro, »če gre seveda za asimilacijo vrednot«, prek katere naj bi se izpopolnjevala »tako poedina oseba kot skupnost.«

Knjiga dr. Gogale Usoda izseljencev je nedvomno zelo dobrodošla tudi nam Slovincem v matični državi. Na zelo izčrpen in pregleden način nam predstavlja nove idejne tokove med slovenskim izseljenstvom, po drugi strani pa nam prepričljivo pomaga rušiti desetletja stari uradno zapovedani stereotip o monolitni pošasti »SPE« (slovenske politične emigracije v »novoreku« UDBe), saj nam lepo priča o raznolikosti pogledov med slovenskimi političnimi begunci.

Andrej Vovko

**Georges Castellan, Antonia Bernard, *La Slovénie*.** Paris, 1996, 127 str., ilustr.

V poljudni zbirki *Que sais-je?* je pod številko 3.123 izšlo drobno, toda nepogrešljivo [za Francoze, predvsem!] delo Georgesa Castellana in Antonie Bernard, ki nosi naslov Slovenija. Avtorja predstavita v sedmih poglavjih in v žepnem formatu deželo, ljudi - Slovence, preteklo in sodobno zgodovino, želje in uresničitve, kulturo, gospodarsko in družbeno usmerjenost, preteklo in sodobno književnost in umetnost. Slovenija je razgrnjena! Slovenija je prepoznavna!

Otvoritveno prvo poglavje *Dežela in ljudje* govori o geografski razdelitvi na pet regij in njih značilnosti, o klimatskih kontrastih regij, o številu prebivalcev, ki se je od avstrijskega štetja leta 1857 (1.101.854) povečalo v skoraj stoletju in pol za 80% – v primerjavi s Francijo, kjer se je prebivalstvo namnožilo za 50% – in je tako ob slovenskem štetju leta 1991 v Sloveniji 1.965.986 prebivalcev.

V poglavju *Preteklost Slovencev* pisca seznanita bralce z zgodovino današnjih Slovencev od prazgodovine prek naseljevanj mnogih populacij, invazije Slovanov v šestem stoletju, do začetkov krščanstva, pod bavarsko zaščito (po letu 745). V času *Habsburžanov* (1278-1791) se širijo samostani. Njihova arhitektura, najprej romanska (*Ptuj, Brestanica, Podsreda*) in nato gotška (*Maribor, Celje, Kranj, Ljutomer*) cveti širom po deželi. Konec 15. stoletja italijanska renesansa s kulturo in idejami ter protestantizem s Trubarjem zaznamujeta slovenske kraje. 17. stoletje gradi baročne objekte, cerkve, *Valvasor* napiše *Die Ehre des Herzogtums Krains* (1689). *A. T. Linhart*, predhodnik slovenske inteligence, napiše v nemščini zgodovino Slovencev. Romantično gibanje v Evropi prebudi v 18. stoletju ljubezen do jezika in folklore. Knjižni jezik se tako v prvih desetletjih 19. stoletja hitro razvija in *F. Prešeren* (p)ostane njegov najuglednejši pesnik. 1797 izda *V. Vodnik* pod vplivom idej francoske revolucije prvi slovenski časopis. Francoski vpliv se krepi z Napoleonovo ustanovitvijo Ilirskih provinc. *J. Bleiweis* ustanovi v Ljubljani 1843. leta časopis *Novice*, ki se ukvarjajo s problemi v poljedelstvu, gospodarstvu in načenjajo politična vprašanja. Najpomembnejši dogodek je odprtje *južne železnice leta 1857*, ki je povezala Dunaj prek Celja in Ljubljane s Trstom. Boj za živo slovensko književnost ne upade in, leta 1853 ustanovljeno, *Društvo sv. Mohorja* prične izdajati knjige v slovenščini. Odpirati se pričnejo *čitavnice*, najprej v Trstu, nato drugod. Zadnja tretjina 19. stoletja je v znamenju močnega nacionalnega razvoja. Povečan nemški pritisk je Slovence silil v jugoslovansko rešitev: združitev vseh južnih Slovanov, Hrvatov, Slovencev in Srbov.

Tretje poglavje *Kultura in formiranje naroda* uvodoma ugotovi spremembe, ki jih je prineslo razsvetljenstvo v 18. stoletju. Poleg različnih reform se prično istočasno oblikovati razna intelektualna jedra, npr. *Academia Operosorum* v Ljubljani. Poleg Biblije,